

# ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԼ.

Rev. Pere G. Kalemkarian Mechitaristengasse  
Nº 4 Vienne

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ  
Ներկայ 1898 թվականի  
Պուշկարիյ համար 12 ֆրանկ  
» » վեցամսեայ 6 »  
Արտասահմանի » 14 »  
» » վեցամսեայ 7 »  
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Նամակ դրամ եռսյուն դրվիդ հետեւեալ հասցեով  
ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՆ ԼՐԱԳՐՈՅ ՎԱՐՆԱ (ՊՈԼԿԱՐԻԱ)  
Редакция на вѣстникъ  
„Иравункъ“  
ВАРНА (България).

Rédaction du journal  
„Iravounk“  
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք  
էս չեն դրժարի եւ յարմար դասուած  
ներք միայն կը հրատարակուին անորոշ  
ընթացիկ կամ մասամբ:  
Դասնուցման տողը 20 սանթիմ. երե-  
փեւ անկի անգամներու համար 20 0/0  
գեղջ կը լինի, չորսարեւը կանխիկ:

## ԶԻ ԶԱՓԱԶԱՆՑԵՆՔ

Մեր յեղափոխական ձեռնարկ-  
ներու անյաջողութիւնն է պատ-  
ճառ որ մեզմէ շատեր կը միտին  
չափազանցել այն անբարոյական  
անհաստեղծութիւնն ու գէպքերու նշանու-  
կութիւնը, որոնք վերջին քանի մը  
տարիներու միջոցին երեւան եկան  
մեր մէջ:

Թիւթիւններն ու Մամբրէ-  
ներ անբարոյականութեան նորակալի  
տիպարներ են և պիտի մնան, ցե-  
ղափոխութեան դիմակին տակ  
ծածկուած կեղծարարներ և դրա-  
մաշորթներ իբրեւ հայութեան  
կեղան ու մուրը դատապարտուած  
են յաւեւ: Սակայն այս ամեն ան-  
հաստեղծութիւնն ու գէպքերը,  
ինքնին որքան ալ ցաւալի, պէտք  
չէ որ յուսահանանք ձեռքին մէջ  
աստիճանաշար մը դառնան, մեր  
հանրային կեանքի բարոյական ար-  
ժէքը ցոյց տուող:

Զիկայ մարդկային համախմբում  
մը, կազմակերպութիւն մը, ուր  
անբարոյականութիւնը, զեղծումը  
իրենց ծագեալ ներկայացուցիչնե-  
րը ներս սպրդեցնելու յաջողած  
չըլլան բնաւ: Մեր յեղափոխական  
ընկերութիւններն ալ չէին կրնար  
բոլորովին ազատ ըլլալ այս վտան-  
գէն, խնդիրը ուրեմն սա է միայն  
թէ պատահած զեղծութիւնները, լը-  
տեսութիւնները և ուրացութիւն-  
ները վերջովեցուցիչ ըլլալու չափ  
կարենա՞ն էին բանակով և ուրակով:  
Կրնային իրենց թուով և ուրիշ  
ծանրակշիռ հանգամանքներով ի-  
րենց աղտը ցայտեցնել ամբողջ աղ-  
գին վրայ:

Ապահովապէս կարելի է այս  
հարցման պատասխանել խոշոր «ոչ»  
ով մը: Եւ անոնք որ պատահած  
գէպքերէն հայ ժողովուրդին ընդ-  
հանուր բարոյական անկումը կը  
ջանան հետեւեցնել կամ անգիտո-  
րէն կը մեղանշեն, կամ ու է շահ  
մը ունին առհասարակ մեր մէջ  
ամեն հանրային գործունէութեան  
և մասնաւորապէս յեղափոխութեան  
զաղափարը վարկաբեկ տեսնելու  
և իրենց բոլորտիքը վհատութիւն  
սփռելու:

Եւ իրօք ի՞նչ կայ աւելի վհա-

տեցուցիչ, աւելի ջլատիչ քան ըն-  
դունիլ թէ ընդհանուր բարոյա-  
կան անկում կայ հայ ժողովուրդին  
մէջ, քանի որ բացայայտ ճշմար-  
տութիւն մըն է թէ այդպիսի ժո-  
ղովրդէ մը անկարելի է սպասել  
զաղափարին նուիրումը տոկուն  
աշխատութիւն և նպատակին տա-  
նող ազնիւ, տեսական եւ անհո-

ի՞նչ կը նշանակեն մատնու-  
թեան, զեղծումի փոքրածիւ գէպ-  
քեր այն անձնազոհ երիտասար-  
դութեան հոծ թիւին քով, որ նե-  
տուցեալ յեղափոխութեան գիրկը  
և Գաղափարի սրբազան թուիչի մը  
մէջ բարձրէն արհամարհանքով կը  
գիտէր բանտի և տանջանքի պա-  
տահանութիւնը, ընտանիքի, ըն-  
կերական գիրքի և կեանքի կո-  
րուստը:

Կոտորածներուն յիշատակովը և  
անոնց ահաւոր հետեւանքներով  
պաշարուած մեր միտքերը շատ  
հակամէտ չեն տեսութեան չլրի-  
պեցնելու այս կէտը, որ միակ մը-  
խիթարականն է մեր անհուն զըժ-  
բաղութեանց մէջ

Զի չափազանցեցնք մեր այն թե-  
րութիւնները, որոնք ամեն ժո-  
ղովուրդի մէջ երեւան եկած են ու  
պիտի մնան: Ասոր համոզուելու  
համար, կը բաւէ ակնարկ մը նե-  
տել աշխարհի ամենէն քաղաքա-  
կիրթ երկիրներէն մէկուն, Ֆրան-  
սայի վրայ ուր այսօր բարոյական  
ապականութեանց ամենէն պզգա-  
լի անսակները հանրային կեանքը  
կը թունաւորեն: Բանամալի, Եր-  
կաթնուղիներու և Տրայֆուսի խն-  
դիրներ իրարու կը յաջորդեն եր-  
կիւղալի արագութեամբ:

Այնտեղ, քաղաքակրթութեան  
որրանք սեպւող փարիզի մէջ, ա-  
մենահարուստ երկրի մը ստանին  
մէջ, եռանդուն հայրենասիրու-  
թեան մը համբաւը վայելող ժո-  
ղովուրդի մը բարձրագոյն շրջա-  
նակներուն մէջ կը տեսնենք կա-  
շառակեցութիւն, զեղծում, լրտե-  
սութիւն ու մատնիչութիւն: Ու  
այդ ամենը դրամի համար, զոր  
գիրքի, պաշտօնի և հարստու-  
թեան տէր անձեր կուզեն ձեռք  
ձգել, միայն որպէս զի կեանքի  
հաճոյքները կարենան մեծագոյն

չափով, զեղխութեամբ վայելել:

Բաղդատեցեք Ֆրանսացին Հա-  
յուն հետ. մէկուն երեսփոխան,  
սպայ, նախարար կեղտոտները  
միւսին՝ թրքական բանտերու տան-  
ջանքին հեռապատկերէն սարսա-  
փած, կեանքէ զրկուելու վախովը  
վերջին վայրկեանին տկարացած և  
նիւթապէս խեղճ վիճակի մը մէջ  
ոսկիներու փայլէն չլացած մատ-  
նիչներուն և ապիրատներուն հետ,  
ու կը տեսնենք որ բաղդատութիւ-  
նը աւելի մեղի նպատաւոր պիտի  
ըլլայ:

Զի չափազանցեցնք մեր թերու-  
թիւնները, ինչպէս պէտք չէ չա-  
փազանցենք նաեւ մեր բարեմաս-  
նութիւնները: Երկու պարագային  
մէջ ալ կը փնտսուինք հաւասարա-  
պէս:

## ԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԹՈՒՐԻՔԻԱ

Կ. Պոլսէն կը գրեն մեզ.  
Մեր հրապարակին եւ նոյն իսկ ամ-  
բողջ երկրին թէ առեւտրական և թէ  
քաղաքական կացութիւնը կը մթաղնի  
օրէ օր, մէկ կողմէ վստահութեան եւ  
միւս կողմէ ստակի չզոյտ թեան հետե-  
ւանքով. մասնաւոր փոքրաքանակ վա-  
ճառականութիւնը հոգեվարքի մէջ է,  
որովհետեւ զայն քաղցրեղուն զրաւո-  
րապէս կառավարութեան մեծ ու պղ-  
տիկ պաշտօնեային ինչ, եւ ասոր  
շատ ամիսներէ ի վեր թոշակ ստացած  
չեն:

Մաքսի հասոյթը վերջին տարիին  
հետ քաղաքակրթութեան 30 0/0 պակաս  
է, եւ որովհետեւ դրամի պէտքը մեծ է եւ  
ամէն տեսակ ծախքերու գումարաւոր  
համար հիմա միայն մաքսային հասոյթ-  
ները կան, կրնաք երեւակայել թէ ի՞նչ  
վիճակի մէջ է Գանձը:

Քաղաքական հորիզոնին վրայ ալ  
ամպերը կը մթաղնին ամէն կողմէ եւ  
ապագան աւելի քան երբեք անորոշ է.  
Կարծեք թէ երկրին զեկավարներն ալ  
ամէն կարելի ջանք կընեն զայն յոռե-  
գոյն ընելու: Այսպէս ամէն ոք համա-  
կարծիք է սա իրողութեան մասին թէ  
Գանձայի վերջին խռովութիւնները  
հետեւանք են այս տեղէն եղած զրոգու-  
ման: Անգլիացիները ցոյց տուին ի-  
րենց անյողգոգը կամքը պնդելու իրենց  
պահանջներուն վրայ, որք են պաշտ-  
պօզութիւններու գինաթափութիւնը եւ ի-  
րենց զէնքերուն յանձնումը, թուրք  
զինուորներուն կզղիէն հեռանալը եւ  
շարժման զրդիւններուն յանձնումը:

Պատերազմական ատեան մը հաստատ-

ուցեալ Գէմպրտաւոր մարտանաւին մէջ  
եւ անգլիացի ծովակալի մը գալուստին  
կ'ըսպասուի Մալթայէ. սա հասնելուն  
պէս պատիժներուն գործադրութիւնը  
պիտի սկսի: Առայժմ խուսափել յաջո-  
ղած անձերու վկայութիւնները կ'առ-  
նուին եւ յանցանորները կ'որոշուին  
կ'ապահովեն թէ Իսթանբուլ պէյ եւ Էթ-  
հէմ բաշա (վերջինը Գանձայի հրամա-  
նատարն է) մահապարտներուն մէջ պի-  
տի գտնուին: Առայժմ Գանձայի ցա-  
մաքէն պաշարուած է ապստամբներէն  
եւ Անգլիացիներէն, ծովէն ալ՝ մար-  
տանաւերէն, այնպէս որ ոչ ոք կրնա  
խոյս տալ անկէ:

Թուրքերը առ հասարակ զայրացած  
են եւ այն աստիճան որ շատ վախ կը  
պատճառէ: Նախ՝ անթուրքներէ իսկա-  
պէս կը տատապին, որովհետեւ ամիս-  
ներէ ի վեր փարա մը առած չուին եւ  
յետոյ՝ ամէն օր կը տեսնեն իսլամներու  
կորուստը սուրով եւ կրակով. ասով  
իրենց հպարտութիւնը եւ մոլեռանդու-  
թիւնը կը զրգուին. սակայն որոն  
է յանցանքը, եթէ ոչ կառավարութեան  
որ ամեն միջոց գործադրեց իսլամներու  
կրօնական կիրքերը գրգռելու համար:  
Գանձայի ի վեր ելլալը կը հետեւի  
անձնական քաղաքականութեան մը,  
որուն ի նպաստ մոլեռանդութիւնը ա-  
մէն կերպով ատելութիւն արծարծեց  
քրիստոնեայ ժողովուրդներուն եւ իրենց  
խաւաք հայրենակիցներուն միջեւ:

Օսմանական ջարդերը ուր ամենէն քիչ  
30,000 տէրվիշ ոչնչացան, Սամար-  
զանտի գլխատութիւնները եւ Գան-  
տիոյ ութաւորութիւնը արդէն իրենց  
հակահարուածը ունեցան ամենէն խա-  
ղաղասէր եւ խոհուն իսլամներուն ըն-  
թացքին վրայ. ուստի եւ վախցուի որ  
չըլլայ թէ արեւան եւ ճապարհի փո-  
թորիկ մը փրկի...:

Իզմիրէն նոյն բանը կը գրեն. հոն  
սովորաբար աւարտութեան վրայ կը  
խօսուի եւ աւարի հետ պէտք է հաս-  
կնալ նաեւ կոտորած. ասոնք երկուքը  
զոյգ կ'ընթանան:

Հոս ստորին դասակարգը կոտորածի  
վրայ կը խօսի իբրեւ բոլորովին  
բնական բանի մը վրայ: Շատ պատ-  
ուաւոր Յոյն մը անցած օր զիս վստա-  
հեցուց որ փայտահատ մը, իր արհեստը  
գործադրած պահուն, բացայայտ կ'ըսէր  
թէ ինչապէս քիչ ժամանակէն քաղ-  
աքորութիւն պիտի ունենայ նոյն կեր-  
պով քրիստոնեայներու գլուխներ ձեղ-  
քելու, եւ թէ կը յուսայ որ մօտ ատեն  
այդ մասին հրաման մը պիտի ելլէ  
բարձր տեղէ:

Լուրջ դիտողներ կը տեսնեն որ եթէ  
Աստուած չընէ, ու եւ կերպով շարժում  
մը պայթի, զիստիկ վիսիւ հետ պիտի  
խառնուի եւ գուցէ զլիարկը ֆէսէն ալ  
առաջ անցնի:

Վերջին կայսեր (որ իր ճամբորդութեամբ անանկ գործ մը կը կատարէ որուն վրայ ստուգապէս պիտի զղջայ, որովհետեւ այս այցելութիւնը տեսակ մը խրախոյս է մեղ կառավարողներու աղիտարեր քաղաքականութեան) ընդունելութեան համար կատարուած պատրաստութիւնները անսահման են. դրամը լիարժեք փողոց կը նետուի եւ ի՞նչ դրամ—պաշտօնէին ամսականին, որքին եւ այլքին թոշակին հարկաւոր դրամը, Կըսուի թէ 700,000 օսմ. լիւր պատրաստուած է մինչեւ հիմա, եւ 2 էն 300,000 լիւր ալ գեո պիտի ծախսուի: Վերջին Բ. ի համար թուրքիոյ բարեկամ է, կ'ըսեն. ի՞նչ պիտի ըլլար արդեօք եթէ թշնամի մը ըլլար: Ի՞նչ մեծագոյն չարիք կրնար հասցնել երկրին, քան ստիպել զայն, բոլորովին անօգուտ ճամբորդութեան մը համար, վատնել դրամ մը, այնքան հարկաւոր պետութեան մը հանրային պէտքերուն, որուն երեւուածը չարագանց ընկճուած է պարտքի ներքեւ, դրամ մը որ հարկաւորէն խլուած է ու եւ խղճի համար անթոյլատրելի միջոցներով, դրամ մը վերջապէս որ արեւուն է թշուառ ժողովուրդին, քրիստոնեայ ըլլայ թէ իսլամ:

Անգլիացի հրամանատար Սէրտար Գիւնէր, Մարթինի հրացաններ գտած է (անգլիացի զօրավարներ միեւնոյն զէնքեր գտած էին Հնդկաստանի սահմանագլխին ապստամբութեան ժամանակ) Սուտանցիներուն քով, զորս վերջերս յաղթանակեց. այս հրացաններուն մէկքանիսն նշանները եւ թուահամարները փնջուած էին, իսկ միւսներունը այնքան որոշ կը տեսնուէին, որ զէնքերուն ուրկէ զրկուած ըլլալուն տարակոյս չէր մնար: Այս մասին շատ մանրակրկիտ քննութիւն մը բացուած է եւ անգլիական կառավարութիւնը արդէն որոշ համոզում դոյացուցած է այս կէտի մէջ, ինչպէս գոյացուցած էր նաեւ հնդկական սահմանագլխին գործերուն ժամանակ:

## ՍՈՍԿԱԼԻ ԳԻՇԵՐ ՄԸ

### ԳԱՐ ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԵԱՆ

(Շար. Լալա. Բիւիւն եւ վերջ)

Գիշերը բաւական յառաջացած էր արդէն, երբ ամէնքը մեկնելով զիս առանձին թողուցին սրճարանին մէջ: Սրճարանապետը՝ բարի եւ փորձառու մարդ մը, չուզելով զիս մինակ ձգել այդ գիշեր, իր մուշտակին մէջ փաթթուելով պատկեցաւ ձիւղ գիմացա գետնուղ բարձրադիր տախտակամածին վրայ եւ ինձ գիշեր բարի մաղթեց:

Տակաւին երկար ժամանակ չէր որ յոգնածութեան հանգիստ կ'առնէի անկողնիս մէջ, երբ անսովոր թխրոտոց մը եւ կրկնակի անուանակոչութիւններ արթնցուցին զիս: Աչքս բացի եւ սուրնաւորներու մէջ գտայ ինքզինքս, որոնց հարիւրապետը սուր ի ձեռքին կը հրամայէր ինձ տեղէս չարժիլ: Սրճարանի աղօթ լոյսը հազիւ կը լուսաւորէր այդ դժնեայ ոստիկաններու մոայլդէմբը, որոնք կատաղի գայլերու պէս որսի յօշոտման հրամանին կը սպասէին: Վաղիկեան մը, չփոթած, ինքզինքս արդէն բանտի կամ տանջանարանի մը մէջ կ'երեւակայէի: Հարիւրապետ Հասան աղայի կոշտ ձեռքերուն հպումը զգացի եւ սկսաւ մանրակրկիտ խուզարկութիւն մը, չափիկէս սկսեալ մինչեւ անկողնիս բուրդը քրքրեցան: Սարսափահար սրճարանապետը անկիւնը կ'ընկած էր եւ ճիւղ մը, ձայն մը հանելու իսկ կ'զգուշանար, եւ միայն

Շատ մեկնութեանց տեղի տուած է սա իրողութիւնը որ գեսպանատուններուն պահակ շոգնաւորները այժմէն եւ կան կեցան իրենց ձմեռային խարսխովայրը, Սալը Բազար, Թօքանէի մօտ, մինչդեռ գեսպանները դեռ իրենց ամբարանոցները կը գտնուին, Վոսփորի եզերքներուն վրայ:

Կոռնիկ Տի Պալլան

## ԹՎԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սկիզբն 11 Սկստ.

Ինչպէս արդէն իրաւունքի 68. թիւին մէջ գրուած էր, տնտեսայ թաղ. խորհուրդը ձեռնարկած է եկեղեցւոյ կից ազգապատկան գետնին վրայ կառուցանել 3 խանութ, անոնց տարեկան հասոյթը դպրոցին յատկացնելու գիտաւորութեամբ: Սակայն խանութներէն մէկուն շինութիւնը դադարած էր կառավարական հրամանով մը որովհետեւ դրացի պուլկար քահանան դատարանին բողոքած էր այդ շինութեան դէմ, յայտարարելով թէ ինք նախորդ թաղ. խորհուրդէն նոյն գետնին երեք մէթոս տեղ գնած էր, որուն երկուքը իր սեփական գետնին հետ խառնելով տուն մը շինած էր, իսկ մէկ մէթոսն բաց թողած էր պատուհաններ բանալ կարենալու համար եւ թէ հետեւաբար այն գետնին, որուն վրայ Հայերը չէնք կը կառուցանեն, մէկ մէթոսն իր սեփականութիւնն է:

Ստոյգը սակայն սա էր որ աղքատ քահանային երկու մէթոս միայն ծախած էր: Հարկ եղաւ որ թաղ. խորհուրդը դատ բանայ ի մոլոր աչքերը մերթ ընդ մերթ կը յառէր վրաս: Թերեւս ինձմէ աւելի ինքզինքը կը մտածէր թէ մի գուցէ իմ պատճառաւ ինքն ալ բանտ առաջնորդուէր:

Այս ապարդիւն խուզարկութեան կը մասնակցէին նաեւ բիրտ զինուորները, որոնք ճանապարհորդական արկղիս ամէն անկիւնը, մէն մի մասերը հետաքննին աչքերով խուզարկած լմնացած էին, երբ սպիտակ հաստ թղթի մը կտոր եւ ուղղանկիւն քար մը, արկղիս մի անկիւնը, մասնաւոր նկատողութեան առնուեցաւ հարիւրապետ Հասան աղայի կողմէ: Ի դուր անցած չէին Հասան աղայի յոգնութիւնը, որովհետեւ մեծ գիւտ մը ըրած լինելու գոհունակութիւնը կ'արտաբայէր իր չեչոտ դէմքին վրայ: Պարզ քար մը ի՞նչ գործ ունէր արկղիս մէջ. իսկ հաստ ողորկ թուղթը անպատճառ գաղտնի գրութիւն մը կը պարունակէր իր մէջ: Եւ մարդը գիտէր որ այդ ժամանակները Մարզաւանի եւ իր շրջակայքը գտնուած էին այլեւայլ ձեռքով շինուած պայթուցիկ նիւթեր, որոնք առասպելական գոյներ ստացած էին ռամիկին բերին մէջ. իսկ ռամիկին Հասան աղան կը տար բերէր միայն իր պաշտօնական զգեստով եւ կողքէն քաշ ձգած իր կոր սուրով:

Քարին վրայ գտնուած մի քանի զրի նշաններ իր կապիւծն աւելի շատցուցած էին. ասոր հետեւութիւնը պէտք էր լինել բանտ կամ կախաղան ինձի համար: Ի դուր կ'աշխատէի ես իրեն հասկցնել թէ քարը կանոնաւոր անկիւններ ունենալուն պատճառաւ ճանապարհորդութեանս միջոցին լերան

րեն դէմ. քահանան դատը կորսնցուց իրազեկ Պուլկարներու վերակալութեան հետեւանքով եւ դիմեց վերաքննիչ դատարանին: Հոս ալ թաղ. խորհուրդը չահեցաւ եւ ուղեց շինութիւնը առաջ տանել. սակայն քահանան առանց իր կրկնակի անյաջողութենէն վհատելու, կը պատրաստուէր վճարելու դատարանին դիմել եւ դարձեալ արգելք ըլլալ շինութեան մինչեւ դատին վերջնալը, ինչ որ զգալի վնաս մը պիտի տար մեզի:

Մէկ ճար մը միայն կար վնասէն ազատելու, այն է՝ որքան կարելի է, շինութիւնը շուտով աւարտել, այնպէս որ հակառակորդը բաւական միջոց չունենար վճարելու ատենին դիմելով, դարձեալ կառուցումն արգելող հրաման մը ձեռք ձգելու: Ասոր համար ալ հարկաւոր էր ունենալ բազմաթիւ գործաւորներ զորս սակայն գրեթե կարելի չեղաւ: Ի՞նչ ընելու էր ուրեմն: Ժողովրդեան մէկ մասը որոշեց ինք աշխատել եւ չէնք լմնցնել: Առաջին օրինակը թաղ. խորհուրդի անդամները տուին. իրենց հետեւեցան հոգաբարձու, վարժապետ, վաճառական, գործաւոր, հարուստ եւ աղքատ, մինչեւ իսկ դպրոցական աշակերտներ: Հիանալի էր տեսարանը. արտասովոր եռանդով մը կաշխատէին ամենքն ալ. մէկը ջուր կը կրէր, միւսը՝ տիղմ, երրորդը քար, չորրորդը՝ փայտ եւ. 6-7 ժամուան մէջ խանութը շինուած լմնացած էր ի զարմացումն օտարազգիներու ու

մը վրայէն առած եւ վրան թուականը նշանակելով քովս պահած էի. թէ թուղթը, թէ եւ քիչ մը հաստ, բայց պարզ գրի թուղթ մըն էր, եւ այլն: Ո՞վ պիտի լսէ. Հասան աղան նոյն իսկ քարը ձեռքը առնելու կը վախարարուէր զգուշութեամբ քարի մը մէջ գնել տալով զայն, որ մի գուցէ գետնին ինչալով իր խեղճուկ գոյութիւնը վտանգէ, զիս ալ սուրնաւորներովը շրջապատած առաջնորդեց բանտ, որպէս վտանգաւոր յեղափոխական մը:

Շատ խեղճուկ շինութիւն մ'էր բանտը, աւելի կենդանիներու արգելարանի մը կը նմանէր, քան թէ բանականներու փակարանի. իր հին չէնքին ամէն անկիւններէն ցուրտ ներս կը խուժէր, եւ խառնուելով հոն տիրող զարչահոտութեան հետ կեանքը անտանելի կը կացուցանէր: Որպէս վտանգաւոր յեղափոխական՝ զիս սովորական յիշուողակներու մէջ գնել իսկ զլացան: Մարդասպաններէն ալ վար էի, հետեւաբար ինձ առանձին տեղ պէտք էր եւ այդ տեղը սենեակ մը լինելէ աւելի խոռոչ մ'էր, անդուռ եւ սնունդամուտ. ասոնց երկուքին պաշտօնը կը կատարէր երկաթէ վանդակ մը, որուն նեղուկ ծակերէն հազիւ օդը ներս մտնելու միջոց կը գտնէր. սեւ, աղտոտ պտտերէն խոռուութիւնը աչաց արտօսելու պէս վար կը կաթէր եւ կը տարածուէր միայն պատ լատակին վրայ. քիթս դրած վանդակին դրան՝ մաքուր օդ չնչլ կը ջանայի, միտքս ինձ սպառնացող վտանգներու երկիւղովը պաշարուած: Գրեթէ զգայազրկ վիճակի մէջ չեմ գիտեր ո՞րչափ սպասեցի, երբ խոստով պահապան մը կուգար զիս զուրս հանելու այդ

լոնք պառալօ կը գոչէին՝ աշխատող ժողովուրդը գիտելով, մինչդեռ քանի մը խելացի ազգայիններ խայտառակութիւն կանուանէին այս ձեռնարկը: Ինչ որ է, չէնք լմնցաւ, այդ էր էականը:

...

## ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Սկսն մեծ անհոգութիւնը զոր մեր Պատ. Բաժանորդներէն մէկ մասը ցոյց կուտայ բաժնեգրները մեղ հասցնելու, կը ստիպէ զմեզ խմբագրական ազդերով ինչպէս եւ մասնաւոր նամակներով յաճախ խորել բաժնեգրներուն անյապաղ առաքումը: Այս միջոցներն ալ սակայն չեն տար բնաւ բաղձացուած արգիւնքը եւ այսպէս նիւթական չափազանց անձուկ վիճակ մը կը հարկադրէ մեզի մեր հաշնապարտայ ծախքերը զոցելու մտահոգութեամբ զբաղիլ շարունակ: Վաղ կեանքներ կուգան ուր կացութեան դժուարութիւնները այնքան կը խնդրուին որ անտանելի կը դառնան. այս կ'ըլլայ ահա հայ խմբագրին, մանաւանդ հայութեան հոծ կեդրոններէն հետեւ տեղեր թերթ հրատարակող խմբագրին վարձատրութիւնը: Եւ ինչո՞ւ համար այս ամէնը: Պարզապէս որովհետեւ բաժանորդներուն մէկ մեծ մասը ոչ միայն կանխիկ չի զրկեր բաժնեգրներ, ալ եւ անոր առաքումը կը յետաձգէ մինչեւ տարւոյն վերջի ամիսները, չի

արգելուցէն եւ առաջնորդելու ժողովարար մը, ուր հաւաքուած էին կառավարական պաշտօնեայնէր: Քարը մէջտեղ դրուած էր եւ հարցումներու անհատուած շարք մըն էր որ կը տեղարամէն կողմանէ քարի մասին. թէ ի՞նչ բաղադրութիւն ունէր, թէ ի՞նչպէս կը պայթէր, թէ քանի՞ մարդ սպաննելու զօրութիւնը ունէր: Արեւմտ գլուխս թռած էր եւ բոլորովին լուռ կը մնայի այդ ցնորամիտ ժողովականներու առջեւ, որովհետեւ տալու պատասխան չունէի՝ խօսք հասկնալու ընդունակութիւնը կորուսած այդ մարդերուն:

Վերջապէս միանգամ ընդ միշտ ազատուելու համար այդ անիծեալ քարէն, «կորսեցէք» բացառանչեցի: Բայց ո՞վ պիտի համարձակէր կոտորել. ինձի չէին վստահեր. կը կասկածէին թէ մի գուցէ ես արդէն հոգիէս անցած լինելով, իրենցն ալ անդի աշխարհի զրկելու գիտէի իմ քարէ առաքումս: Խորհուրդը մեծ էր եւ խնդիրը ծանրակշիւ: Մէկ մէկ գիտուններ գարձեր էին. կը խօսէին ու կը հարցաքննէին առանց պատասխան մը առնելու, ինչ որ իրենց կասկածը աւելի կը շատցնէր: Վերջապէս հոն գտնուող զինուորականներէն ամենէն քաջասիրտը համարձակեցաւ քարը ձեռքը առնել եւ գետնին ձգել քան թէ նետել. դիւրաբեկ քարը մասերու բաժնուեցաւ, փոքր ձայն մը հանելով եւ ուրախ քրքիչներու տեղի տալով:

Փշրուած քարը զիս ազատեց:

Մ. Գեորգի

յիշելով որ լրագրական թղթի  
հախճարը կանխիկ են և խմբա-  
գրութեան նիւթական կարողու-  
թեան չափէն ու սահմանէն դուրս  
է անսնց գիմանալ :

Մենք գիտենք որ մեր բոլոր  
պաշտօնակիցներն ալ վիճակակից  
են մեզի . սակայն պատշաճութեան  
օրէնք մը կը նկատուի խմբագրու-  
թեանց համար շատ չի գրել բաժ-  
նեգիրներու վճարման մասին : Հարկը  
կը ստիպէ դժբաղդաբար մեզի այս  
օրէնքը անտես ընել և բացէ բաց  
ըսել այն բաժանորդներուն որոնք  
մինչև այս օր իրենց պարտքը հա-  
տուցած չեն :

Յարգելի բարեկամներ, ձեր ան-  
հագութիւնը մեզի շատ սուղի կը  
նստի և նոյն իսկ մերթ կը սպառ-  
նայ ընդհատել թերթին հրատա-  
րակութիւնը : Իրի պարտաճանաչ  
մարդիկ և իրաւունքի բարեկամ,  
հաճեցէք վայրկեան մը խորհել թէ  
կը վայլէ՞ որ հանրութեան օգտին  
նուիրուած ձեռնարկ մը այս վի-  
ճակին ենթարկուի, միմիայն սա  
պատճառով որ ձեր բաժնեգիրնե-  
րու վճարումը կը յետաձգէք մին-  
չեւ տարւոյն վերջերը, բան մը  
որմէ չա՛հ մը չի կայ ձեզի համար :  
Փութացէք որեւէ զրկել ձեր  
բաժնեգիրները և ազատել զմեզ վե-  
րստին այս խնդրոյն վրայ խօսակու-  
անհաճոյ հարկէն :

Կը խնդրենք մասնաւորապէս  
մեր արտասահմանի, ինչպէս նաև  
գիւղաբնակ բաժանորդներէն բար-  
եացակամ նկատողութեան առնել  
այս տողերը :

Խմբ. «Իրաւունք»ի

## ԼՐԱՔԱՂ

Ռուսական Նոյնսրի թերթին  
կ. Պոլսոյ թղթակիցը հետեւեալը  
գրած է :

Այստեղ դարձեալ դժգոհութիւն  
կայ Ռուսիոյ դէմ, որուն կը վե-  
րագրուին բազմաթիւ խաղեր  
Փոքր Ասիոյ մէջ : Մինչև իսկ կը  
հաւաստեն թէ անգլիացի և ամե-  
րիկացի միսիօնարներու թիւը Ա-  
նատօլուի մէջ նուազելէն ի վեր  
նուազած կ'աւելանայ : Այս փոփոխու-  
թեան փորձել մերձեցում մը առաջ  
բերել օրթոտոքութեան և Հայի-  
րուն միջեւ : Այս գործակատար-  
ները որպէս թէ կը ջանան համո-  
զել Հայերը թէ ի դուր յոյս կը  
գնեն Անգլիոյ, Ամերիկայի, Գեր-  
մանիոյ և նոյն իսկ Թուրքիոյ վը-  
րայ և թէ Ռուսիա միայն կարող  
է զիրենք հովանաւորել, սակայն  
ի հարկէ միայն այն պարագային  
մէջ ուր իրենք մերժեն հետեւի  
բողոքական վարդապետութեան և  
միսիօնարներու խորհուրդներուն,  
որոնք իսկապէս ուրիշ բան չեն  
բայց եթէ եւրոպական և ամերիկ-  
եան զբաղմանութեան գործա-  
կատարներ : Այսպիսի տեղեկու-  
թիւններ փոքր Ասիոյ քանի մը  
Գալմազամներէն հաղորդուած են  
Բ. Դրան :

— Պարսկաստանի Շահին երկ-  
րորդ որդին, շահապատէ Մելիք  
Մանսուր Միրզա, որ Եւրոպա-  
կերթալ իր առողջութիւնը կազ-  
դուելու նպատակով, ուսեալ ա-  
զատամիտ երիտասարդ մըն է և  
համակրանքով կը վարուի պարս-  
կահպատակ քրիստոնեաներու և  
մանաւանդ Հայերուն հետ : Բա-  
ղուի պարսկահպատակ հայ վա-  
ճառական թուամանեանք փափաք  
յայտնած էին որ Շահապատէն Բա-  
ղուէն անցած ժամանակ իրենց  
տունը իջեանի : Շահի որդին սի-  
րով ընդունեց այս հրաւերը և երբ  
Բաղուի իսլամները այս մասին ցաւ  
ու դժգոհութիւն յայտնեցին աւար-  
կելով թէ անպատշաճ էր որ արքա-  
յորդին հայու մը տունը իջեանէր,  
Մելիք Մանսուր Միրզա պատաս-  
խանեց թէ Միւսուլման և Հայ  
հաւատար են իր առջեւ թէ չի կըր-  
նար խտիր զնի անոնց միջեւ :  
Շահապատէն ուղեկից պաշտօնեա-  
նեցէն մէկն է Շահի թիկնապահ  
Արշակ խան Գորոյիանց, որուն  
յանձնուած է ճանապարհորդական  
գործերու տնօրինութիւնը :

— Կ. Պոլսէն գերմանական թեր-  
թերու կը գրեն թէ Բաղէշի վեր-  
ջին դէպքերուն առիթով Ս. Օր-  
մանեանի Դրան ըրած դիմումները  
դոհաւորեցիչ արդիւնք ունեցեր են :  
Ախլաթի մէջ բանտարկուած հար-  
իւր Հայեր ազատ թողուեր և ու-  
րիշ Հայերու մասին տեղական իշ-  
խանութեանց տրուած խիստ հրա-  
մաններ ետ տուուեր են : Սուլթա-  
նը հրամայեց է պատրաստել այն  
Հայերու ցանկ որոնց կարելի է  
ներել իրենց յանցանքին թիւեւու-  
թեան պատճառով : Ոստիկանու-  
թեան նախարարն ալ խոստացեր  
է դիւրութիւններ ընծայել այն  
հայերուն որոնք երկրին մէջ կը  
ճամբորդեն առեւտրական նպատա-  
կով :

Այս լուրերուն թերեւս կարելի  
ըլլար քիչ շատ հաւատ ընծայել  
եթէ իրենց աղբիւրը գերմանական,  
այսինքն, կասկածելի չըլլար :

### ՌՈՒՍԱՀԱՅ ՎՍՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ախլաթի փակուած հայ երկ-  
սեռ վարժարանները վերաբացուեր  
են կրթական նախարարութեան  
անմիջական հսկողութեան տակ :  
Ուսուցիչները դարձեալ հայեր են,  
բացի ռուսերէնի ուսուցիչէն զի  
Ռուս մ'է : Հայ հոգեւորականու-  
թիւնը կատարել է վարժարանի  
բացման օրհնութիւնը : Ներկայ էին  
գաւառապետը, ռուս դպրոցական  
տեսուչը և ուրիշ պաշտօնական  
անձեր, ռուսացական խումբը, երկ-  
սեռ աշակերտները և խումբ բազ-  
մութիւն : Տեսուչը բանախօսելով  
յայտնեց որ թէ և վարժարանը հի-  
մայ կը գտնուի ուղղակի նախա-  
րարութեան հսկողութեան ներքեւ,  
բայց նախկին վարժարանէն շատ

տարբերութիւն չպիտի ունենայ,  
որովհետեւ առաջուան պէս հայ լե-  
զուն և հայ կրօնը առաջնակարգ  
գտնուի պիտի կազմեն ռուս լեզ-  
ուն հետ :

Կառավարութիւնը նոյնպէս բա-  
ցած է Ախլաթալաքի մէջ երկսեռ  
վարժարան մը նախկին հայ վար-  
ժարանին տեղ :

Կ'ըսուի թէ Պաթումի վարժա-  
րանն ալ պիտի վերաբացուի :

Բաղուէ կը գրեն Մշակին.  
Վեհափառ կաթողիկոսի կարգա-  
դրութեան համաձայն՝ երէկ, սեպ-  
տեմբերի 6-ին տեղի ունեցաւ ծը-  
խականների ժողով՝ «Եկեղեցական  
— ծխական» դպրոցներ բաց անելու  
համար : Ժողովը աւելի քան բազ-  
մամարդ էր : Ժողովի ինքն ըստ  
ինքեան հետաքրքիր նիւթը աւելի  
հետաքրքիր էր դարձել և ուշա-  
դրութիւն զրաւել նրա համար, ու-  
րովհետեւ վերջին օրերս զանազան  
անհիմն լուրեր էին պտտուում  
ժողովրդի մէջ, — իբրեւ թէ այլեւ  
«ծխական — եկեղեցական» դպրոցներ  
չը պիտի բացվին, որպէս թէ Մար-  
դասիրական ընկերութեան հոյա-  
կապ շինութիւնը, որտեղ ի միջի  
այլոց գետնադրուած էին նախկին  
«ծխական — եկեղեցական» դպրոց-  
ները, ոչ միայն դպրոցական շի-  
նութիւն է համարված և զրաւված  
արդէն, այլ նոյն իսկ վարձու է  
տրվում... և այլն, և այլն : Այդ  
բոլոր լուրերն ու կասկածները փա-  
րատուեցին, երբ յայտնի դարձաւ  
վեհափառի տնօրէնութիւնը՝ ու-  
սումնարանական վարչութեան ծը-  
րագրած նոր հրահանգների հետ  
համակերպվելու՝ այդպիսի «ծխա-  
կան — եկեղեցական» երկսեռ դպրոց-  
ներ բաց անելու մասին :

### «ԻՐԱՆԻՆՔ»Ի ՊՍՏՍՍՈՒՆՆԵՐԸ

«Օգնենք ռուսներին»ի հե-  
ղինակին : Կը ցաւինք որ չ'պիտի  
կրնանք հրատարակել ձեր գրու-  
թիւնը, իր շափազանց երկարու-  
թեան և ճապարկութեան պատճա-  
ռով, թէեւ նիւթը կարեւոր և ձեր  
նպատակ գովելի է :

— Թ. Ի Թէհրան : Այդ անուան  
շուրջը դարձող վէճերը այնքան  
երկարացան որ ընթերցողներուն  
— մեզմ բառը գործածելու հա-  
մար — տալտուկ և դժգոհութիւն  
պատճառեցին : Ուստի փակած էինք  
արդէն մեր էջերը այդ վէճին հա-  
մար, երբ Ձեր գրութիւնը ստա-  
ցանք, զոր հետեւապէս կարելի չէ  
մեզ հրատարակել :

### ԱԶԸԳ ՄԵՔԹՈՒՊ

Պատ. Հայկ Ե. Եարտրմանաւ

Իրաւունքն սօն նուախէսինտէ  
Ալաւըն քիււնը սերէվհասը իւլէ  
ճէվապնամէնիդ միւթալաւ իտիլտի  
Ալաւըն քիււնը միւլի բիւիսէ-  
միդտէ հէր կիւն օգուտըղընը վէ  
«էրմէնի միւլէթին տէհիւլէրճէ պու

բէլամ ուլլահը սէվմիշ վէ անըն ու-  
ղուրնա ֆէտաի հայաթ տախի  
էթմիշ» օլտըղընը սիդին ճէվապ-  
նամէնիդտէ իթիրաֆ իտէյօրսընըզ,  
զիրա ինքեարը նագապիլ տիր :

Օ՛ հալտէ միլլէթին պիր գըս-  
մընը միլլի բիւիսէտէն այլըրուպտէ  
միլլէթտաշարըմըղը Լոռաաղընը  
կան խաւարակոչիւն վէ Բողո-  
քական խաւարակոչիւն նամը իւլէ  
իբի գըսմա թագսիմ իթմէնիդ նէ՝  
մագսէտտէն նէշէթ իտէյօր : Միւ-  
լի բիւիսէմիլ էհալիյէ «ֆէտաի  
հայաթ» իթտիրէճէք տէրէճէտէ  
Քէլամ Ուլլահը թանըթմըլ վէ տէ-  
հիւլէրճէ, ասըրլարնա էրմէնի մի-  
լէթինի պագի սագլամըլ օլտըղընը  
սիդ սէօյլէյօրսընըզ : Գաթօլիք բի-  
լիսէնին սիյասի վէ միլլէթ եռուր-  
նը մագսէտ իւլէ միլլէթի իքի գըս-  
մա այլըմասը աղ մը կէօրիւնտի  
կէօղիւնիւլէ տէ, սիդ տախի չը-  
գուպ, պիր իւլիւնճթ թէֆրիդա  
տահա հասըլ իտէյօրսընըզ :

Պու թարիխէ գատար Պուկա-  
րիտա եաշանն միլլէթտաշարը-  
մըղտա բօթթէսթան թէֆրիդասը  
եօգ իքէն իմտի սիդ անը պու-  
րատա տախի իհտաս իտէյօրսընըզ :

Մատէմքի միլլի բիւիսէմիլին  
մուհասէնաթը օլ տէրէճէ իթիրաֆ  
իտէյօրսընըզ, էհալինին պիր մըդ-  
տարընը անտէն այլըմաղա չալըլ-  
մանըղը նէ՝ մագսէտէ համը իթ-  
մէլիյիդ : Միլլէթ քէնտի թէվա-  
րիսի, լիսանը, բիթապէթ ու է-  
տէպիյաթընը օլ միլլի բիւիսէսա-  
յէսինտէ պու կիւնէ գատար սագ-  
լամըլ վէ ասըրլարըն տէվէրանըն-  
տա տէհէթիլի ֆուրթունալարա  
գարըլ մէզհէպի միլլիսին բէնտի-  
սինէ գալգան իթմիշ օլտըղը հալ-  
տէ, շիմտի չըգուպտէ, օ՛ մու-  
գատտէն բիւիսէյէ գարըլ իսթիհ-  
զաքեարի լիսանլար գուլլանմագ,  
խըյանէթ ատտ օլընմագ մը՝ :

«Ալլահըն բէլամըն անկալը-  
լը լիսանլարա թէքէրիւտ» իտէ-  
յօրըլ տէյօրսընըզ, ֆագաթ «միլ-  
լէթ օ՛ ֆէլալլարը սէվմիշ վէ ա-  
նըն ուղուրնա ֆէտաի հայաթ  
տախի իթմիշ» տէյան տէ սիդսի-  
նիդ . պինաէն ալէյհ միլլէթ անը  
անկալուպ սէվմիշ տիր, վէ անըն  
նամընա ֆէտաի հայաթ տախի  
իթմիշ օլտըղը հալտէ տինտարըզ-  
տա վէ Ալաւըն քիււնը Եօլընտա  
սիդտէն չօգ իւլէրի կիթմիշ տէ-  
մէք տիր, պու հալտէ սիդին մէ-  
մուրիյէթինիդ «տալիլընա եիւլմէք  
էօկրէթմէք» թարըղըտա լիւղիւմ-  
սիդ վէ մանէսիդ գալըյօր :

Պուստան գաթի նագար, քե-  
լամ Ուլլահը, եանի աղիդ բիթապ-  
լար, օ՛ գատար պէրրահ, ֆասիհ  
վէ աչըք լիսանլարէ եաղըմըլ  
տըր բի, օնուն մանէլէրինի անկ-  
լամագ Քիւն ալօգաթլարա իգ-  
թիլա եօգ տըր . բիւիսէմիլ գա-  
թէն օ՛ խըղմէթի իյֆա իթմիշ-  
տիր : Բօթթէստանլարըն վիճուտի-  
նէ սէպէպիյէթ վէրէն՝ պիր վա-  
գըթտա՝ Բաթիլիք բիւիսէսի կի-  
պի, պիղիմ բիւիսէ Աստուածա-

շունջը զինծիւղերէ պաղլամամը տըր. հէր էրմէնին էվինտէ էս. քի վէ եէնի լիսանլարէ 1-2 Ա. ւետարան մէվնուտ տըր, քիլիսէ. միգտէ օգունան քիթապլար տա. խի Պրահմանիզմ վէ Տարվէնիզմ ճիւղերի տէկիլ տիւր, քէզա Չին վէ ճարոն լիսանլարէ իլէ եազըլ. մամը տըր, իլլա ֆասիհ էրմէնի. ճէ վէ սիգտէ պուլընան Աւետա. րան տըր. քիլիսէմիգտէ օգունան տուալար իսէ բէք մինասիպ վէ բէք տիլսուզ սուրէթաէ թէքէլիւմ վէ թէրէնիւմ օլընմագտա տըրլար:

Սիգին մէսէքտաշարընը քէ. սէրիէթէն պու հագըզաթլարը անկալար իսէտէ, անկալագ իս. թէմէլէք. ֆագաթ սիգ օ' կիպի Պատուելիլէրտէն պիւր ազ ֆարգըլ տիւշիւնէն օլտըղընըզա գանիւմ. պինաէն ալէյհ միլլի քիլիսէմիգլըն գուտուսիյէթիւնի վէ միլլէթիւն իթ. թիհատընա վէ պէգասընա եէքա. նէ վասիթա օլտըղընը սիգին վագ. արընըզտա զիքը իթմէքտէն իծ. թինապ իթմէմէլիսինիզ վէ էհալիլի քէնտի միլլի վէ մուգատտէս քի. լիսէսինտէն սօղութմաղա սէպէպ օլապիլէնէք եէնի եէնի թէտպիւր. լէրինիզտէն էլ չէքմէնիզ իգթիզա իտէր: Էվլէթ միլլէթէրվէր վէ վագիթէշինաս հէր պիւր էրմէնի իթթիֆագ ու իթհատը միլլինին մուհագասընա չալըշմալը տըր. պինապէրին սիգին տալի էն մու. գատտէս վագիթէնիզ պու օլմալը տըր, զիւրա իսթիզալիլէթ վէ սէրպէսթիլէթի միլլիյէմիզ օլմա. տըղը հալտէ միլլէթին պէգասընա եէքանէն վասիթա Միլլի Բիլիսէ. միզ օլմուշ վէ օլաճագ տըր. պու. նը սիգ տալի լիսանէն իթիւրաֆ իտէյօրսընըզ, լաբին ամէլիյաթը. նըզ տա լիսանընըզա միլլապըզ օլմագ ֆարզ տըր:

Վահագն

ՏՐԷՅՅՈՒՄԻՆ ՏԱՎԱՍԸ

Պիւր վագըթտան պէրու պիւ. թիւն Ֆրանսըզլարըն զիհնինի ալթ իւսթ իտէն Տրէյֆիւսին տալասը պու կիւն թէքար եէնի պիւր ընիկ քէպ իթմիշ տիւր. վաթանա խը. յանէթ իթմիշ օլմագ ճիւրմիւ իլէ մահքիւմ օլան Տրէյֆիւսին տալա. էվրագը 2-3 հագթատան պէրու թէտըզ իտէն գօմիսիօնը մալս. սուս րաթօրթընը մէճիսի վիւքէ. լայա թագտիւմ իթմիշ օլմաղէ, հէյէթի վիւքէլա իթթիֆագը արա իլէ մէքըլը տալանըն եէնիտէն պագըլմասընա գարար վէրմիշ տիւր: Պինաէն ալէյհ Ատիլի նազըրը տալար մահքէմէի թէմիլիզէ իհա. լէ իտուպ, օրտույա աթֆ օլընան թէօհմէթլէրի թէտըզլա մէյտա. նա չըգարըլմասը պապընտա Պաշ միւտտաի ումուլիկինէ լաղըմ կէ. լէն թալիմաթը վէրմիշ տիւր:

Հիւքիւմէթիւն պու գարարընը կագէթալարըն էքսէրիսի թահսին իթմէքտէ տիւր. վէ կագէթալարըն

պիւր գըսը տալի՝ տալանըն եէ. նիտէն պագըլմասը նիգամա մու. զայիւր օլտըղընը իտաա իտէյօր. լար:

Իշպու տալա սէպէպի իլէ վիւ. քէլատան պիւր գաշըն իսթիֆա իթ. տիւքլէրի կիպի, շիմտի տէ զըրա. աթ նազըրընըն իսթիֆա իթմիշ օլտըղընը կագէթալար հաղըյօր:

Սաղգօլ վէ միլլի սէրպէսթի. յէթ ֆըրգալարընա մէնսուպ օլան մէպուսլար էվլէքի կիւն թէճէմ. միւ օլընուպ, տալանըն եէնիտէն պագըլմասը նիգամաթաը գորըն օլտըղընը վէ Ատիլի նազըր քէն. տի վատընըն իսթիֆա գարար վէրտիկինտէն տօլար, նիգամը վէ ատէլէթի բօլիթիգա սէպէպլէրի իլէ ալագ ալթընա ալմըշ տէյու. բրօթէսթ իտէրէք, Տրէյֆիւս մէ. սէլէսինին մէճիսի մէպուսանտա մուլէքէրէ օլընմասը իշիւն ագտը մէճիս իտիլմէսինի Մ. Ֆէլիքս Ֆօրտան թալէպ իթմիշլէր իսէտէ, պու թալէպլէրի նիգամա մուգայիւր օլտըղընտան հուգուրա չըգան հէ. յէթը մէպուսէ բէտտ օլընմըշ տըր:

ԹԵՐԲԻ ՍԻԼԱՅ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

Ձար հագըթիլէրին թէքլիֆինի իթալիա տէվլէթի քէմալը մէմու. նիլէթլէ գապուլ իթմիշ օլտըղընը վէ պու մուհիւմ մէսէլէնին պաշա չըգմասը իշիւն իթալի էգհէր ճի. հէթ չալըշաճաղընը վէ գօնֆէրան. սա հագըր պուլընաճաղընը Բուս խարիճիյէ նէգարէթիւնէ պիլտիւրմիշ տիւր:

Հունգարիանըն վիւքէլա բէյիսի Պարօն Պանֆի' մէճիսի մէպու. սանտա պէյան իթթի քի' Աւստրօ. հունգարիա տէվլէթի Ձարըն թէք. լիֆինի խօշնուտիլէթլէ գապուլ իթմիշ վէ խարիճիյէ նազըրը Գօնթ Կօլուսօվսքիւնին վասիթասը իլէ Բուսիայա պիլտիւրմիշ տիւր:

ԿԻՐԻՏ

Բուսիա, Ֆրանսա, Ինկիլիթէրա վէ իթալիանըն Սթանպօլ էլիլէրի կիւրիտ մէսէլէսինտէն տօլար էվ. վէլէքի կիւն ագտը մէճիս իթթի. լէր:

Սեպտեմ. 16 Թարիխի թէլէկ. րաֆա պինաէն, թիւք ասքէրի. նին կիւրիտտէն չըգարըլմասընը Պապը Ալիտէն թալէպ իթմէք, վէ ատանըն իսլամ էհալիսինի քէնտի հիմայլէրի ալթընա ալմագ պա. պընտա մէքըլը տէօրթ տէվլէթ վիւքէլա մէճիպլէրի գարարը գա. թի վէրմիշլէր վէ պու գարարը Պապը Ալիյէ թէպլիլ իթմէք ի. շիւն հագըրըզ կէօրիւն մէքտէ իմիշ:

Տէվլէթլէր պու թէտպիլլէրի էլէ ալտըղը հալտէ, տիկէր թարաֆ. տան Պապը Ալի պիւր ֆիթուր. քէնտի էլինէ պագուպ, էթհէմ բաշանըն եէրինէ Շէվքի պէյի Գան. տիւյա գօմանտան թային իտէյօր:

ՄԻԻԹԷՆԷՎ ՎԻԵ

—Ա. Բէյքըրըն ալտըղը մալիւ. մալթա կէօրէ, Ինկիլիլ ժէնէլալը Բիշնէր՝ Աֆրիկատա Ֆաշօտա չէհ. լինէ եէթիշմէսինտէ կէօրմիւշ քի չէհիլ ֆրանսըզ գապիլթի Մարշան տահա էվլէլ իսթիւրա իթմիշ տիւր:

Քիշնէր չէհիլ գապիլ իթմէք իշիւն էմէ հայիլ օլտըղընը Մար. շանա իսթար իթմիշ իսէ տէ, Ֆրանսըզլար պանտէրալարընը էն. տիւրմիշլէր: Պու մէսէլէտէն տօ. լայը իքի տէվլէթ պէյինտէ Բա. րիստէ մուսապէրաթ ճէրէյան իթ. մէքտէ տիւր:

—Լա Թրիպիլին պէյանընա նազարէն, իմքէրաթօր Վիլհէլմ վէ իթալիա գրալը Ումպէրթօ հոկ. տեմբեր 2 տէ վէնէտիքտէ կէօրիւ. չէճէքլէր. պու միւլազաթտա խա. րիճիյէ միւլթէշարը վէ վիւքէլա բէյիսի ժէնէրալ Բելու վէ Տալի. լիյէ նազըրը ժէնէրալ Գանէվարօ տալի հագըր պուլընաճաղար:

ՍՕՆ ԹԷԼԷԿՐԱՑ

Բօմա, 16 սեպտ.

Իրալի կագէթասընըն նէշրինէ կէօրէ, պիւթիւն էվրօքա գապի. նէլէրի՝ Ֆրանսատան մատտաը տահա ճէվապ վէրմէմիշ տիւր, ա. նարշիսթլէրէ գարըն իգթիզա ի. տէն թէտպիլլէրի էլէ ալմագ ի. շիւն պէյն էթ տիւլլէլ պիւր գօնֆէ. րանա թէճէմիւ իթմէլէ միւլթէ. ֆիգ պուլընըզ, Ֆրանսանըն տալի ճէվապընը պէքլէմէքտէ տիւրէր:

Լօնտրա, 16 Սեպտեմբեր.

Բուսիա, Ֆրանսա, Ինկիլիթէրա վէ իթալիա տէվլէթլէրին Կիւրիտ մէսէլէսի հագընտա Պապը Ալիյէ օլընաճագ թէքլիֆտէ միւլթէթիգ պուլընտըզլարընը նէշր ու իւն իթմէք իշիւն Աթալի Բէյքըրա մէճիլմիլլէթ վէրմիշ տիւր: ԸՍ. թանպօլ էլիլէրի տէվլէթլէրինտէն պու պապտէ թալիմաթ ալմըշ օ. լարագ, Պապը Ալիյէ պիւր նօթա վիւրուպ, կիւրիտտէն թիւք ասքէր. լէրին չըգմասընը թալէպ իտէճէք. լէր:

Բարիս, 16 սեպտեմբեր.

Պաշ Միւտտաի Ումուլի Տրէյ. ֆիւսին տալասընը թէտըզա պաշալար, վէ իթհամ միւլաքէ. ըսինի (ամքաստանաղիւր) պու հագթիս իթմալմէնտան սօնրա մահ. քէմէյէ թագտիւմ իտէճէկի մէմու օլընըյօր:

Շարմուռա գարըն Մ. Ճըգնաւոր. եանըն աշտըղը տալա պու կիւն պագըլաճագ տը իսէտէ, Մ. Ձա. գըրեան տալի մէքըլը կագէթա. նըն մէսուլը ալէյհինէ տալա աշ. մըշ օլտըղընտան, պու տալար պիւրէշտիլէրէք իքիսի պիւրտէն հոկտ. 27տէ բուլլէթ օլընմասընա վառնա պիտայէթ մահքէմէսի գա. րար վէրմիշ տիւր:

ՄՈՒՅԻՄ ԻԼԱՆ

ԱՐԹԷՉ ԳՈՒՅՈՒՍԸ

Պաղճէ, աշխանէ վէ սալիւր հէր պիւր մահէլտէ, հէր նէ տէրինիք. տէ իգթիզա իտէր իսէ՝ պրիւու ու. սուլի իլէ սու. գուլուրա աշըլըր, պինալարա ալա գարար վէ նէմ. լիք վէրմէք: Պու գուլուրա գաւ. վէթիլ վէ տալանըզը թուլունպա. լար գօյուլուպ, սէնէլէրճէ պօզուլ. մագսըզըն իսթիմալ օլընըրար: Սու չէքմէք բէք գօլալ օլուպ, իր վէ գօֆա իգթիզա իթմէք:

Ֆիյաթլար գալէթ ուլիւն. թաֆսիլաթը իգահաթ ալմագ ի. շիւն Տէմիլըճի Հաճի Տիգրան Ա. ւագեանըն տիւքեանընա միւրա. ճաաթ իթմէլի:

ՉԱԽԻՐԷ ԲԻԱՑԱՍՐ

Վառնա, 18 Սեպտեմբեր

Պուղսայ Վահոն, լիպրա 55-58 հէք 9. 50-10. 30 ֆ. Արապա, 55-60 հէքթ. 9-12:

Արքա Լիպրա 42-50 հէքթ. 5-5. 80 ֆր: Ֆասուլիս 100 օգ. 15-21 ֆր. մալընա կէօրէ: Եուլաթ Արապա 20-25. ֆիյաթ 4-4. 40 ֆր.

Տարը Արապա 5-6. լիպրա 58-60. ֆի. 4. 60-5. Կիւնտէ 300-350 արապա վէ 25-30 վալօն պուղտայ, 70-80 արապա ար. րա կէլմէքտէ տիւր: Ֆասուլիս 20-25 արապա: Արապա մուամէլէսի նարօլէօն 21 ֆր. հիսապ իլէ:

ՎԱՐՁՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Ա. Թաղ «Քննազօքա» փողո. ջին մէջ Տիւր «Թօմա Տիմիթրօֆի 400 թիւ տունին տակը գտնուող խանութը վարձու կը տրուի: Փա. փաքոզները թող գիմին տանտի. րոյը:

ՕՐԷՆՔ

ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՐԱՑ

ԲԱՐԻՈՐՄԱՆ

Արսապիւայ

Պաշտօնական լրագրի 20 ըդ. տար. ուն 30 ըդ. (1898 փետր. 9 ի)

Համարէն:

Թարգմանեց

ԱՐԱՄ Մ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Կը ծախուի Տ. Սարգիս կարա. պետեանի մօտ, մօպիլիսթ ի Ռուս. ճուք: Գին 50 սանթիմ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԳԱՐԱՆ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵՁԻ

Կ Ս Մ

Դասագիրք ընթերցանութեան

Ի Պ Ե Ս

ՓՈՔՐԻՆ ՏՂԱՅՈՑ

Այս երգարանը, իր տեսակին մէջ տալիսն օր լոյս կը տեսնէ հայերէն լեզուով, կը պորուհակէ մանկական գուրճալի երգեր ու քանի մը ոտա. նաւոր առակներ եւ կրնայ երախայնե. րուն ծառայիլ նաեւ իբր ընթերցա. նութեան գիրք որուն պարունակու. թիւնը գրօնցուցիչ եւ հրահանգիչ է միանգամայն անոնց համար:

Թուղթը ընտիր է, տպագրութիւնը՝ մաքուր եւ կազմը վայելուչ:

ԳԻՆ 80 ՍԱՆԹԻՄ

Կը ծախուի, Վառնա, Արեւելեան ճպարան, 2րդ. թաղ, թիւ 1104:

Отговорникъ М. Скововъ

Печатница „Взаимность“—Варна